

АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ
«ӨҢІРЛІК ЭКОЛОГИЯЛЫҚ САММИТ 2026:
ОРТАЛЫҚ АЗИЯНЫҢ ТҰРАҚТЫ БОЛАШАҒЫНА ҚАТЫСТЫ ОРТАҚ
КӨЗҚАРАС»

Өтетін күні мен орны	2026 жылғы 22-24 сәуір, Астана, Қазақстан Республикасы Жоғары деңгейдегі әлемнің жетекші көшбасшыларының қатысуымен өтетін сегмент : 2026 жылдың 22-23 сәуірі.
Бастама	<p>2026 жылғы Өңірлік экологиялық саммитті (ӨЭС 2026) БҰҰ-мен серіктестік негізінде өткізу бастамасы Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың 2023 жылғы БҰҰ Бас Ассамблеясының 78-ші сессиясында ұсынылған болатын.</p> <p>Президент Тоқаев 2025 жылғы БҰҰ Бас Ассамблеясының 80-ші сессиясында саммиттің 2026 жылы сәуір айында Астанада өткізілетінін растады.</p>
Халықаралық қолдау	<p>Саммит халықаралық серіктестерден кең қолдау алды, оның ішінде БҰҰ, ЭЫДҰ, ИРЕНА, ХЭА және басқа да ұйымдар. Біріккен Ұлттар Ұйымы 2023 жылғы 19 желтоқсанда қабылдаған Бас Ассамблеясының 78/147 қарарында «Орталық Азия экологиялық сын-тегеуріндеріне қарсы тұру: өңірлік ынтымақтастық арқылы тұрақты даму мен гүлденуді қамтамасыз ету» деп аталған мәселеге қолдау білдірді.</p> <p>Бастамаға қолдау да бірқатар маңызды саяси құжаттарда, мемлекет басшылары деңгейінде бекітілді:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Түркі мемлекеттері ұйымының Карабах декларациясы (2024 жылғы 6 шілде, Әзербайжан); • Орталық Азия мемлекеттері басшыларының Алтыншы Консультативтік кездесуі туралы Бірлескен декларация (2024 жылғы 9 тамыз, Қазақстан); • Түркі мемлекеттері ұйымының Он бірінші саммитінің Бішкек декларациясы (2024 жылғы 6 қараша, Қырғызстан). <p>2025 жылы бұл бастама Астана халықаралық форумының өтуі барысында, БҰҰ Бас хатшысы Антониу Гутерриштің қатысуымен Орталық Азия мен Ауғанстан үшін Тұрақты даму мақсаттары жөніндегі БҰҰ Өңірлік орталығының ашылу салтанатында, сондай-ақ Түрікменстанда өткен теңізге шығу мүмкіндігі жоқ дамушы елдер жөніндегі БҰҰ-ның Үшінші конференциясы аясында одан әрі халықаралық мойындауға ие болды.</p>

Саммиттің мақсаты	<p>Климаттық және экологиялық сын-қатерлерді еңсеруге бағытталған өңірлік тәсілді айқындайтын, келісілген әрі тиімді шешімдер мен тетіктерді әзірлеу. Бұл ретте табиғи деградацияның жаһандық символына айналған Арал теңізі трагедиясы мен Каспий теңізі деңгейінің тұрақты төмендеуіне ерекше назар аударылады. Сонымен қатар, бейімделу шараларын қолдауға, төмен көміртекті технологияларды дамытуға және өңірдің экологиялық орнықтылығын нығайтуға бағытталған «жасыл» қаржыландыруға деген Орталық Азияның нақты қажеттіліктерін қалыптастыру басты басымдықтардың бірі болады.</p>
Саммиттің пайдасы	<p>Саммит мемлекеттер, халықаралық ұйымдар, ғылыми және іскерлік қауымдастықтар арасындағы ынтымақтастықты нығайта отырып, диалог пен өңірлік ынтымақтастыққа арналған алаң қалыптастырады.</p> <p>Ол өңір үшін басым экологиялық мәселелер жөніндегі хабардарлықты арттыруға, практикалық шешімдерді айқындауға және өңірдің тұрақты дамуына бағытталған болашаққа арналған бірлескен іс-қимыл жоспарларын қалыптастыруға ықпал етеді.</p>
Күтілетін нәтижелер	<ul style="list-style-type: none"> - Орталық Азия мемлекеттері басшыларының экология және тұрақты даму саласындағы өңірлік ынтымақтастық жөніндегі Бірлескен декларациясын қабылдау - Орталық Азияның тұрақты болашағына арналған БҰҰ агенттіктерімен бірлескен Өңірлік іс-қимыл бағдарламасын (2026–2030 жж.) бекіту, оның ішінде Саммиттің тақырыптық бағыттары бойынша өңірлік бастамаларды қамту. - Саммиттің басым бағыттары бойынша жаңа экологиялық жобалар мен бастамаларды іске қосу
Халықаралық серіктестер	<p>БҰҰ, үш Рио-конвенциясының хатшылықтары (БҰҰ-ның Климаттың өзгеруі туралы негіздемілік конвенциясы, Биологиялық әртүрлілік туралы БҰҰ Конвенциясы және Шөлейттенуге қарсы күрес туралы БҰҰ Конвенциясы), БҰҰ ЕЭК, БҰҰ Даму бағдарламасы, БҰҰ-Хабитат, ЮНЕП, ЮНИСЕФ, ЮНФПА, ФАО, ЮНЕСКО, ЮНИДО, ДМҰ, ХЕҰ, ЭЫДҰ, ХЭА, ИРЕНА, АДБ, ДБ, IMWI, ДДСҰ, SWITCH-Asia.</p>
Қатысушы елдер мен қатысушылардың болжамды саны	<p>Орталық Азия елдерінен, Еуропалық Одақтан, ШЫҰ мүше мемлекеттерден және Таяу Шығыс елдерінен шамамен 1500 қатысушының келуі күтіледі.</p>

САММИТ КҮН ТӘРТІБІНІҢ НЕГІЗГІ ТАҚЫРЫПТЫҚ БАҒЫТТАРЫ

<p>1. Климаттық өтуді қолдау</p>	<p>Басты бағыт: энерготиімділікті арттыру, парниктік газдар шығарындыларын қысқарту және төмен көміртекті технологияларды енгізу.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: парниктік газдар шығарындыларын қысқарту бойынша өңірлік ынтымақтастықты дамыту, жаңартылатын энергия көздерінің үлесін арттыру, энергия тиімділігін жоғарылату және жаһандық климаттық мақсаттар мен БАӘ Консенсусының (COP28) талаптарына сәйкес төмен көміртекті өнеркәсіпті дамытуға жәрдемдесу.</p>
<p>2. Экологиялық және табиғи тәуекелдерге бейімделу және экономикалық орнықтылық</p>	<p>Басты бағыт: климаттық тәуекелдерден қорғау бойынша бірлескен шаралар, мұздықтарды сақтау, қауымдастықтар мен осал экожүйелердің климаттың өзгеруіне бейімделуі үшін білім, үздік тәжірибелер мен технологиялар алмасуды жандандыру.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: экологиялық апаттар мен табиғи зілзалалардан келетін экономикалық залалды азайту.</p>
<p>3. Азық-түлік қауіпсіздігі және өңір экожүйесі</p>	<p>Басты бағыт: ауыл шаруашылығының экологиялық тәуекелдерге осалдығын және жер, су мен энергия ресурстарын басқаруда үйлестірілген іс-қимылдардың қажеттілігін ескере отырып, өңірлік ынтымақтастық арқылы азық-түлік қауіпсіздігін қамтамасыз ету және орнықты агроэкожүйелерді дамыту.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: табиғи ресурстарды кешенді басқаруды интеграциялау, климаттық және көші-қон тәуекелдерін жан-жақты есепке алу арқылы Орталық Азияда экологиялық және әлеуметтік тұрғыдан теңгерімді, орнықты азық-түлік жүйелерін қалыптастыруға жәрдемдесу.</p>
<p>4. Табиғи ресурстарды орнықты басқару</p>	<p>Басты бағыт: экожүйелерді сақтау, су ресурстарын басқару, Арал және Каспий теңіздерін сақтау бойынша бірлескен іс-қимылдар.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: өңірдің экологиялық қауіпсіздігін нығайту және ресурстарды болашақ ұрпақ үшін сақтау.</p>

5. Атмосфералық ауаның ластануымен күрес және қалдықтарды басқару	<p>Басты бағыт: айналмалы экономика қағидаттарын енгізу, атмосфералық ауаның ластануын және шаңды дауылдарды азайту, қалдықтарды қайта өңдеуді дамыту.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: халықтың өмір сүру сапасын жақсарту, денсаулыққа түсетін жүктемені төмендету және қалалардың экологиялық орнықтылығын арттыру.</p>
6. Экологиялық амбицияларға қол жеткізу тетіктері	<p>Басты бағыт: экологиялық қаржыландыруды дамыту, технологиялар трансферті, Париж келісімінің нарықтық тетіктеріне қатысу.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: инвестицияларға, технологияларға және ашық әрі сенімді есептілік жүйелеріне қолжетімділікті қамтамасыз ету.</p>
7. Әділетті және инклюзивті өтпелі кезең	<p>Басты бағыт: осал топтарды қолдау, жаңа жұмыс орындарын құру, гендерлік теңдікті ілгерілету, кадрларды қайта даярлау және біліктілігін арттыру.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: әлеуметтік әділеттілікті қамтамасыз ету және «жасыл» экономикаға көшу кезеңінде жұмыскерлер үшін тәуекелдерді азайту.</p>
8. Экологиялық және цифрлық құзыреттер	<p>Басты бағыт: экологиялық ағарту, цифрлық шешімдер және табиғи ресурстарды орнықты басқару үшін жасанды интеллект алгоритмдерін қолдану.</p> <p>Тәжірибелік пайдасы: өңір халқының экологиялық хабардарлығын арттыру және табиғи ресурстарды басқару жүйесіне жасанды интеллектіні енгізу.</p>
Өңірлік және халықаралық консультациялар	
Алматы, Қазақстан 2025 жылғы 13 наурыз	<p>ӨЭС 2026-ға дайындық жөніндегі бірінші өңірлік консультация Орталық Азияның барлық елдерінің өкілдерінің қатысуымен өтіп, Саммит өткізу бастамасының негіздемесіне және дайындық жұмыстарының басталуына арналды.</p>
Самарқанд климат форумы Самарқанд, Өзбекстан 2025 жылғы 5 сәуір	<p>Екінші өңірлік консультация өңірлік экологиялық ынтымақтастықты нығайтуға бағытталаып, Орталық Азия елдерінің экология саласына жауапты ведомстволары басшыларының қатысуымен жоғары деңгейдегі диалог форматында өтті. Кездесу қорытындысы бойынша өңірлік жобалар пулын қалыптастыру ұсынылды.</p>

<p>Климаттың өзгеруі мәселелері бойынша Орталық Азия конференциясы «Орталық Азиядағы өңірлік және ұлттық іс-қимыл арқылы климаттық қаржыландырудың жаһандық мақсатына қол жеткізу» Ашхабад, Түрікменстан 2025 ж. 13–15 мамыр</p>	<p>Үшінші консультация өңір үшін аса өзекті климаттық тәуекелдерді және осындай тәуекелдерге ден қою тетіктеріне қатысты тәсілдерді талқылауға мүмкіндік берді.</p>
<p>Мұздықтарды сақтау жөніндегі 2025 жылғы жоғары деңгейдегі халықаралық конференция Душанбе, Тәжікстан 2025 ж. 29–31 мамыр</p>	<p>Төртінші консультация ғылымды ӨЭС 2026 күн тәртібіне және өңірдің климаттық саясатына тұтастай интеграциялауға бағытталды.</p>
<p>БҰҰ Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясы шеңберіндегі ғылыми және техникалық консультациялар жөніндегі қосалқы орган мен іске асыру жөніндегі қосалқы органның 62-сессиясы (SB62) Бонн, Германия 2025 ж. 16–26 маусым</p>	<p>Бесінші консультация Орталық Азия үшін өңірлік жобалар пулын қалыптастыру, ғылыми ынтымақтастық желісін құру және климаттық қаржыландыру тетіктерін әзірлеу мәселелерін талқылауға арналды.</p>
<p>Орталық Азия елдерінің экологиялық ведомстволары министрлерінің RES тұжырымдамасын бекіту жөніндегі кездесуі Ақтау, Қазақстан 2025 ж. 1–2 тамыз</p>	<p>Кездесу барысында Саммиттің жаңартылған Тұжырымдамасы, сондай-ақ экология және тұрақты даму саласындағы өңірлік ынтымақтастық туралы Орталық Азия мемлекеттері басшыларының Бірлескен декларациясының жобасы ұсынылып, мақұлданды. Сонымен қатар 20-дан астам өңірлік бастамадан тұратын тізбе қалыптастырылды.</p>

 <p>ӨЭС 2026-ға дайындық жөніндегі халықаралық ұйымдарға арналған брифинг, Біріккен Ұлттар Ұйымы Бас Ассамблеясының 80-сессиясы</p> <p>Нью-Йорк қ., АҚШ, 2025 жылғы 25 қыркүйек</p>	<p>БҰҰ-мен серіктестікте өңірлік экологиялық бастамаларды іске асыру жөніндегі 2026–2030 жылдарға арналған Іс-қимыл бағдарламасының жобасы таныстырылды. Бағдарлама климат пен экология саласындағы инвестициялық портфель тұжырымдамасын қалыптастыру, табиғатқа негізделген шешімдер, экологиялық қызметтің нәтижелілігіне өңірлік шолу жүргізу, айналмалы экономика және басқа да негізгі өңірлік бастамаларды қамтиды. Бағдарлама Орталық Азияның орнықты болашағына қатысты ортақ көзқарасты айқындайды.</p>
<p>БҰҰ Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясының Тараптар конференциясының (БҰҰ КӨНК) 30-сессиясы (COP30)</p> <p>Белен, Бразилия, 2025 жылғы қараша</p>	<p>2025 жылғы 15 қарашада Халықаралық көші-қон ұйымымен (МОМ) бірлесіп «Климаттың өзгеруінен туындаған көші-қон және Орталық Азияда “жасыл” дағдыларды дамыту: Өңірлік экологиялық саммит – 2026 жолында» тақырыбында қосымша іс-шара өткізілді. Іс-шара климаттық өзгерістерге байланысты көші-қон мәселелерін шешудің өңірлік тәсілдерін көрсетуге, «жасыл» құзыреттерді дамытуға, жаңа жұмыс орындарын құруға және халықтың бейімделу әлеуетін нығайтуға бағытталды.</p> <p>2025 жылғы 18 қарашада Потсдам климаттық өзгерістерді зерттеу институтымен (PIK), Гейдельберг жаһандық денсаулық институтымен (HIGH) және БҰҰ Халық қорымен бірлесіп «Климаттың өзгеруі, денсаулық және Орталық Азиядағы еңбек өнімділігінің төмендеуі» тақырыбында іс-шара ұйымдастырылды. Іс-шара аясында PIK-тің (климаттың өзгеруінің еңбек өнімділігіне әсері), HIGH-тің (климаттық өзгерістердің психикалық денсаулыққа әсері) және БҰҰ Халық қорының (аналар мен жаңа туған нәрестелердің денсаулығына әсері) ғылыми зерттеулерінің аралық нәтижелері ұсынылды.</p> <p>2025 жылғы 19 қарашада «Ормандар және жердің деградациясы: үш Рио-конвенциясының синергиясы және Орталық Азияның жаһандық шешімдерге қосқан үлесі» тақырыбында іс-шара өткізілді. Талқылауға БҰҰ Климаттың өзгеруі туралы негіздемелік конвенциясының, Биологиялық әртүрлілік туралы БҰҰ Конвенциясының және Шөлейттенуге қарсы күрес туралы БҰҰ Конвенциясының хатшылықтары, Азық-түлік және ауыл шаруашылығы ұйымы, Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы қатысты. Іс-шара барысында Орталық Азия мен 2026 жылғы қазанда биологиялық әртүрлілік жөніндегі COP17 конференциясын қабылдайтын Армениядағы осал экожүйелер мен қауымдастықтарды қорғауға арналған ғылыми негізделген шешімдерді қалыптастыру мәселелері талқыланды.</p>

<p>БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі ассамблеясының 7-сессиясы (ЮНЕА-7)</p> <p>Найроби, Кения, 2025 жылғы желтоқсан</p>	<p>БҰҰ Қоршаған орта жөніндегі ассамблеясының 7-сессиясы (ЮНЕА-7) аясында, 2025 жылғы 8–12 желтоқсан аралығында Найроби қаласында өткен «Теңіздер мен көлдердің тартылуы – ХХІ ғасырдың жаһандық апаты» тақырыбындағы қосымша іс-шараға әртүрлі елдердің экология саласындағы уәкілетті органдарының өкілдері, БҰҰ Қоршаған орта бағдарламасының, БҰҰ Еуропалық экономикалық комиссиясының, Рамсар конвенциясы хатшылығының, Аралды құтқару халықаралық қорының, қаржы институттарының, ғылыми-зерттеу орталықтарының және сараптамалық қауымдастықтың өкілдері қатысты.</p> <p>Іс-шара аясында Қазақстан ЮНЕА-8 барысында су дағдарысын еңсеруге арналған резолюция әзірлеу жөнінде бастама көтерді.</p>
---	---